

Veiledning som kvalitetssikring og kvalitetssikring av veiledning

Mona Duckert

Veiledning er et sentralt virkemiddel i profesjonsutviklingen av psykologer. Psykologistudenter får i økende grad erfaringer fra veiledet praksis og veiledningsbasert terapeutopplæring. Ferdigutdannede psykologer som vil bli spesialister, må bruke 240 timer i veiledning. I tillegg mottar mange psykologer som er ferdige med sin spesialistutdanning, også veiledning - for eksempel i forbindelse med opplæring innenfor spesielle behandlingsformer eller for å opprettholde kvaliteten på sitt arbeid og redusere yrkesbelastninger knyttet til terapeutrollen.

Psykologer synes altså å ha stor tillit til veiledning både som opplæringsmetode og som metode for kvalitetssikring og egenutvikling. Vi trenger bekreftelse og korreksjon fra andre både for å greie å omsette teoretisk forståelse til praktisk handling og for å bli oppmerksomme på våre egne styrker og svakheter i praksisutøvelsen. Veiledning gir rom både for refleksjon og ferdighetstrening. De fleste (men ikke alle) som mottar veiledning, er fornøyde og opplever at veiledningen bidrar positivt til deres profesjonelle utvikling. Som i psykologisk behandling synes en god arbeidsallianse å være avgjørende for et godt resultat. Likevel er det kanskje grunn til å spørre om vi er for ukritiske i vårt forhold til veiledning. God brukerevaluering er nemlig ikke det samme som et godt resultat.

Sissel Reichelt og Jan Skjerve har gjennom mange år med fagutvikling, forskning og undervisning bidratt til å gjøre veiledning blant norske psykologer mer kunnskapsbasert. I en artikkel i dette nummeret av Tidsskriftet beskriver de hvordan «reflekterende team»-metoden for veiledning i grupper blir brukt i praksis. De finner at metoden gir en struktur for gruppeveiledning som medfører stor tilfredshet fra deltakernes side til tross for at veilederne ofte gjør valg som bryter med de teoretiske forutsetningene for metoden. Reichelt og Skjerve påpeker at vi ikke vet hva slags konsekvenser veilederens metodeintegritet har for deltakernes terapeututvikling, men at det kan være grunn til å tro at noen retningslinjer for veilederens valg er bedre enn andre. Mer kunnskap om dette vil kunne brukes til å lære veiledere å anvende metoden mer kompetent - og derved til å få større effekt på terapeututvikling.

Artikkelen peker altså på at vi ikke vet nok om kvaliteten på den veiledningen som psykologer mottar som en del av sin spesialistutdanning. Dette henger sammen med at vi rent faktisk vet for lite om på hvilken måte og i hvilken grad veiledning fremmer profesjonell utvikling. Det er lett å tenke at hvis vi kan utøve en faglig virksomhet på en god måte, så kan vi også automatisk veilede andres utøvelse. Så enkelt er det imidlertid ikke. Veilederoppgaven trenger en egen oppmerksomhet. Det er f.eks. viktig at hensikt, oppgavefordeling og samarbeidsform er tydelig definert og passer sammen, og at veilederen legger inn evalueringer og gjør nødvendige justeringer underveis i prosessen. Her har vi noe å lære av de nye evidensbaserte metodenes strukturerte og systematiske bruk av veiledning som kvalitetssikringsverktøy - og av metodenes vektlegging av at også veiledningen trenger kvalitetssikringstiltak.

Det er kanskje grunn til å spørre om vi er for ukritiske i vårt forhold til veiledning. God brukerevaluering er nemlig ikke det samme som et godt resultat

Innenfor disse metodene brukes veiledning systematisk for å kvalitetssikre opplæring og vedlikehold av metodeintegritet. Utfordringene i implementeringsarbeidet ligger ikke bare i å få overført kunnskapen og tatt den i bruk, men å sørge for at den blir opprettholdt - og videreutviklet - over tid. Systematisk veiledning rettet mot integrering av den teoretiske forståelsen, tilpasning til ulike utfordringer i samarbeidet med klientene og ferdighetstrening i forhold til terapeutferdigheter ansees som avgjørende for metodeintegritet og effekt. Innenfor implementeringen av Parent Management Training Oregon-modellen (PMTO), som er en teori og forskningsbasert intervensjon rettet mot foreldre som har barn med atferdsvansker, omfattes for eksempel både «opplæringsveiledning» og «vedlikeholdsveiledning» av skriftlige avtaler om målsetting, samarbeidsform, arbeidsfordeling, konflikthåndtering og rammebetingelser. PMTO- veiledning tar utgangspunkt i observasjon av terapeutenes arbeid, og veilederen anvender tydelig definerte og konkretiserte kriterier for god terapeututøvelse (FIMP) i sine tilbakemeldinger. Rollespill brukes som utgangspunkt både for analyser og problemløsning, som illustrasjoner av strategier og som ferdighetstrening.

I NPFs veilederutdanning legger vi vekt på å bevisstgjøre hva som er våre oppgaver og vårt ansvar som veiledere. I tillegg er hensikten å gi deltakerne innsikt i ulike modeller for veiledning, større bredde i veiledningsmetodikk og ikke minst mulighet til å utvikle egen veiledningspraksis gjennom veiledning i veiledning. I denne gruppeveiledningen prøver vi i størst mulig grad å arbeide med utgangspunkt i filmopptak av deltakernes veiledningsarbeid. Dette bidrar til å åpne veiledningsrommet for innsyn og tilbakemeldinger fra kollegaer.

Vi som arbeider med NPFs veilederutdanning, har opplevd gode tilbakemeldinger fra våre kursdeltakere og en økt faglig interesse for og påmelding til utdanningen. I det siste har imidlertid mange måttet trekke sine søknader på grunn av manglende godkjenning fra arbeidsgiveren. Det å investere i å kvalitetssikre veiledning fortoner seg tilsynelatende ikke som en god investering for psykologspesialistenes arbeidsgivere. Kan dette være et uttrykk for at nytten av veiledning i for stor grad tas for gitt, slik at berettigede spørsmål om veiledningens kvalitet og kvalitetssikring av veiledning ikke blir stilt?